

Plan budowy szkół na Górnym Śląsku

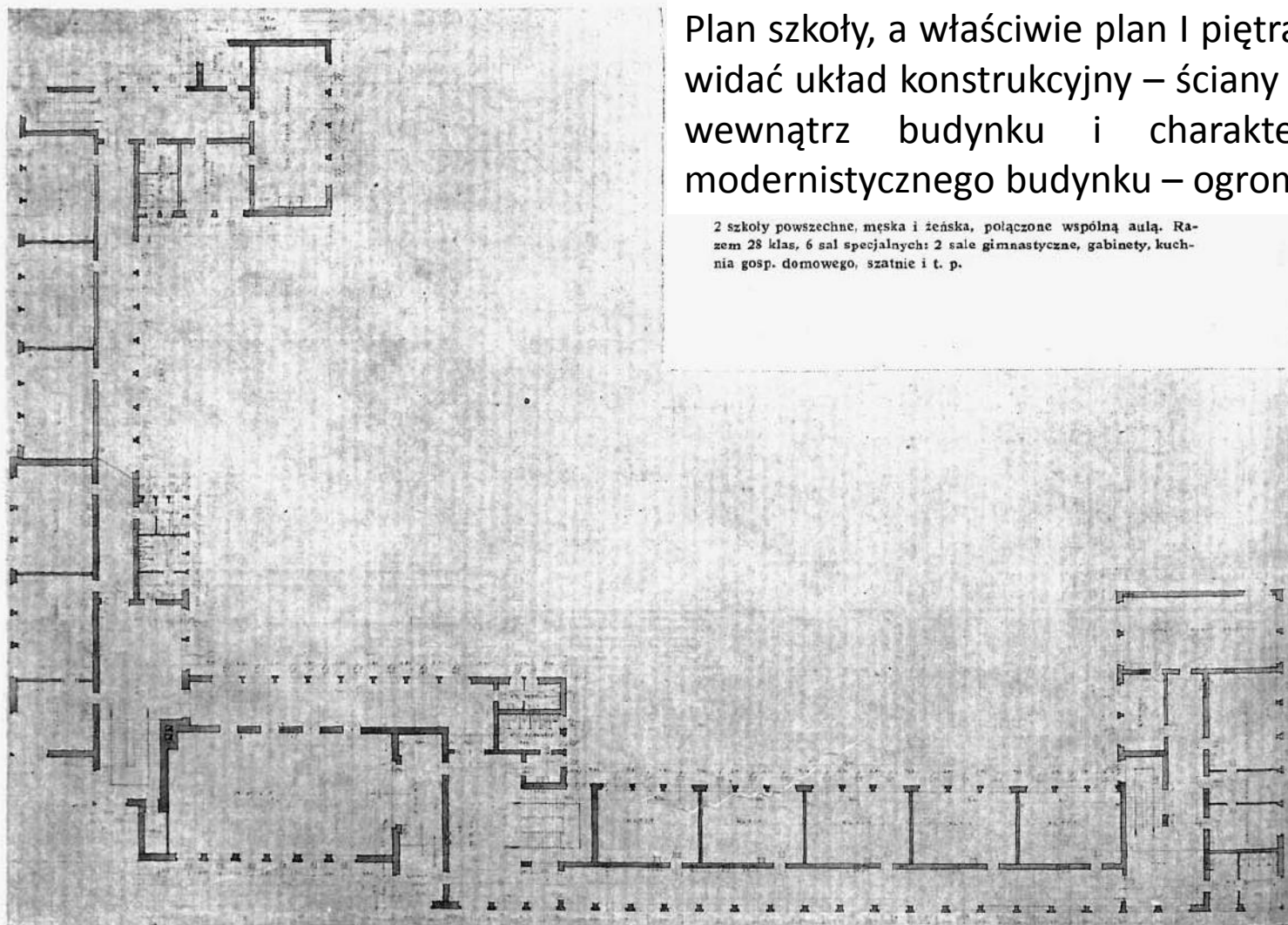

Zapowiedź programu poświęcenia nowej szkoły powszechnej w Wielkich Hajdukach, który ukazał się w codziennej gazecie „Polska Zachodnia”. Zapowiedź została umieszczona wśród informacji z powiatu świętochłowickiego, którego częścią były wtedy Wielkie Hajduki

Po Przewrocie Majowym w 1926 roku rozpoczęły się w Polsce rządy sanacji, czyli rządy marszałka Józefa Piłsudskiego.

W autonomicznym Województwie Śląskim przedstawicielem sanacji był wojewoda Michał Grażyński, który sprawował tę funkcję w latach 1926 – 1939. Pełniąc ją przykładął szczególną wagę do rozwoju szkolnictwa. Z jego inicjatywy zbudowano w Województwie Śląskim około 100 szkół. W tym od 1928 rozpoczęto budowę nowej szkoły powszechnej w Wielkich Hajdukach

Budowa – plan budynku

Plan szkoły, a właściwie plan I piętra szkoły. Dobrze widać układ konstrukcyjny – ściany nośne, które są wewnątrz budynku i charakterystyczne dla modernistycznego budynku – ogromne ilości okien

2 szkoły powszechne, męska i żeńska, połączone wspólną aulą. Razem 28 klas, 6 sal specjalnych: 2 sale gimnastyczne, gabinety, kuchnia gosp. domowego, szatnie i t. p.

Budowa – zdjęcia z budowy

Fragmenty budowy.

Zdjęcia z późnego okresu budowy szkoły. Dobrze widać, że szkoła jest już częściowo przeszklona. Zwraca uwagę jeszcze wtedy drewniany płot ogrodu parafialnego

10 listopada 1935 – otwarcie szkoły

Artykuł z „Polski Zachodniej”. Tytuł ten był w rękach polskiej sanacji, dlatego dosyć obszernie informował o przebiegu uroczystości

Pomnik twórczej pracy w dziale rozbudowy

Uroczyste poświęcenie gmachu szkoły powszechnej w Wielkich Hajdukach przy udziale Pana Wojewody.

Wielkie Hajduki, 11. 11. Wczoraj w południe w bardzo uroczystych ramach odbyło się poświęcenie — najwspanialszej bezwzględnie ze wszystkich — polskiej szkoły powszechnej w Wielkich Hajdukach. Jest to imponujący gmach, wzniesiony według wzorów nowoczesnego budownictwa, zawierający 25 sal szkolnych, pracownię, bibliotekę, wspaniałą aulę i szereg urządzeń. Budowa szkoły, zaczęta w roku 1928, została przed niedawnym

czasem ukończona, przyczem koszt wynosił około 2 miliony zł.

Uroczystości rozpoczęły się od uroczystego nabożeństwa odprawionego w miejscowym kościele parafialnym przez ks. Gajewskiego, przyczem kazanie do szczególnie licznie zebranej młodzieży wygłosił ks. Krawczyk. Tłumy wypełniające nawet kościelną przeszły następnie pod budynek szkoły, gdzie powiększyły się jeszcze bardziej. Przed frontem w szpalery młodzieży szkolnej stanęły sztandary związkowe, oraz przedstawiciele władz i organizacji.

Krótko po godz. 12-tej przybył P. Wojewoda dr. Grażyński w towarzystwie nacz. dr. Kupczyńskiego. Przed budynkiem szkoły powitali Pana Wojewodę burmistrz miasta Grzbiela oraz za społeczeństwo miejscowe radny Kotala. Następnie Pan Wojewoda udał się do hallu, wityany przez delegację uczniowską.

Właściwa uroczystość odbyła się w pięknie udekorowanej auli szkolnej. Na honorowych miejscach zasiadli Pan Wojewoda, nacz. Kupczyński, marszałek Sejmu Grzesik i starosta Szaliński. Zagałł ją ks. Czempiel, dziękując władzom za dokonanie wspaniałego dzieła, poczem dokonał aktu poświęcenia szkoły. Młodzież odśpiewała hymn „Bogurodzica”.

Następnie przemówił do zgromadzonych P. Wojewoda dr. Grażyński, podnosząc okoliczność, że budynek szkolny oddaje się do użytku w święto Niepodległości, — a więc w czasie, gdy, biorąc udział w ogólnej radości, sięgamy pamięcią wstecz, na przebyta drogę i liczymy pomniki pracy w dziele rozbudowy naszego państwa. Zrobiliśmy już dużo w dziedzinie gospodarstwa narodowego i mamy też duży dorobek materialny w dziedzinie naszego życia kulturalnego. Podjęliśmy pracę i musimy liczyć tylko na własne siły, nie spodziewając się od nikogo pomocy. Ta szkoła jest pomnikiem twórczej pracy na polu kultury narodowej. Niechaj zatem będzie twierdzą ducha polskiego i niech wychowuje i kształci młodzież na dzielnych obywateli, kładąc im szczególnie na sercu troskę o Ojczyznę w obecnej i przyszłej pracy. Piękny gmach powierzył Pan Wojewoda pieczy społeczeństwa miasta.

Kolejnym przemówieniem marszałka Sejmu śląskiego i prezydenta miasta Chorzowa cechowała radość z doprowadzenia do końca budowy wspaniałego gmachu szkolnego, mogącego służyć za wzór. Burmistrz Wielkich Hajduk p. Grzbiela podziękował przedstawicielowi najwyższej władzy administracyjnej, Panu Wojewodzie, za udzielenie wydatnej pomocy przy wznoszeniu murów szkolnych. W imieniu rady rodzicielskiej wygłosił przemówienie dr. Rousseau.

Na zakończenie uroczystości Pan Wojewoda w towarzystwie przedstawicieli władz zwiedził gmach szkoły, interesując się szczególnie jej wyposażeniem.

Zdjęcie z uroczystości zrobione na tarasie – obserwatorium geograficznym. W środku widoczny bł. ks. Józef Czempiel – proboszcz parafii WNMP oraz wojewoda Michał Grażyński. W tle budynki przy ulicy Farnej.

10 listopada 1935 – otwarcie szkoły

Fragment „Śląskiego Kuriera Codziennego” z krótką informacją na temat poświęcenia nowej szkoły powszechnej w Wielkich Hajdukach

(Św.) Poświęcenie szkoły. Onegdaj odbyło się w Wielkich Hajdukach poświęcenie największej w Polsce szkoły powszechnej im. Marszałka Piłsudskiego. Uroczystość rozpoczęła się nabożeństwem w kościele parafialnym. Po nabożeństwie działała szkolna, grono nauczycieli oraz licznie zebrana publiczność przywitała przybyłego p. woj. Grażyńskiego, marszałka sejmu Grzesika, starostę Szalińskiego oraz wizytatora Kupeczyńskiego. W holu gmachu przywitał p. wojewodę nacz. gminy Grzbiela, radny Kaleta oraz uczennica, wręczając p. woj. wiązaną kwiatów. Aktu poświęcenia szkoły dokonał ks. proboszcz Czerniel. Skolei zabrał głos woj. dr. Grażyński, oświadczając m. in., że poraz pierwszy obchodzimy Święto Niepodległości po śmierci Marszałka Piłsudskiego i że uroczystość poświęcenia tej szkoły łączy się z narodowym świętem niepodległości państwa polskiego. Poza dziedziną życia gospodarczego należy zwrócić uwagę na dziedzinę życia kulturalnego. W zakończeniu

wojewoda Grażyński wyraził życzenie, ażeby w gmachu szkolnym szerzył się duch narodowy i był ostoją polskości. Po przemówieniach goście zwiedzili gmach szkolny

Kolejne ze zdjęć z uroczystości. W środku widoczny wojewoda Michał Grażyński. Zdjęcie zrobiony przed budynkiem szkoły. W tle kamienicy przy ulicy Odrowążów oraz tył kamienicy stojącej przy placu Nowary

10 listopada 1935 – otwarcie szkoły

Ostatnie ze zdjęć z uroczystości otwarcia szkoły. Jedyne z wnętrza, przedstawiające Aulę szkolną. Na pierwszym planie od lewej wojewoda Michał Grażyński i marszałek Sejmu Śląskiego Karol Grzesik.

Budynek Szkoły Powszechnej w Wielkich Hajdukach

Budynek Szkoły Powszechnej w Wielkich Hajdukach. Zdjęcie wykonane prawdopodobnie zaraz po zakończeniu budowy. Zwraca uwagę już wybudowany murowany płot ogrodu parafialnego, który powstał prawie równocześnie z ukończeniem gmachu szkoły, czyli w 1935 roku.

Szkoła powszechna 7 klasowa – ramowy plan godzin

Tabela ukazująca ilość godzin lekcyjnych uczniów w 7 letniej szkole powszechnej, czyli takiej, jaka rozpoczęła działalność w nowym budynku szkoły.

Rozkład godzin w szkołach powszechnych 7- i 8-klasowych województwa śląskiego obowiązujący od roku szkolnego 1936/1937

Przedmioty	A	Część cieszyńska województwa												B	Część górnośląska województwa											
		klasy													klasy											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	I—VII	VIII	razem		I	II	III	IV	V	VI	VII	I—VII	VIII	razem					
	dz.	chl.	dz.	chl.	dz.	chl.	dz.	chl.	dz.	chl.	dz.	chl.	dz.	chl.	dz.	chl.	dz.	chl.	dz.	chl.	dz.	chl.				
Religia	2	2	2	2	2	2	2	14	2	2	16	16	3	4	4	4	4	4	4	27	4	4	31	31		
Język polski	7	7	7	6	5	5	5	42	4	4	46	46	7	7	7	6	5	5	5	42	4	4	46	46		
Język obcy	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Rachunki z geometrią	3	4	4	4	4	4	4	27	3	3	30	30	3	4	4	4	4	4	4	27	3	3	30	30		
Nauka o przyrodzie z higieną	—	—	3	5	3	3	4	18	% ^{a)}	%	18	18	2	—	3	5	3	3	4	18	%	%	20	20		
Geografia	—	—	—	—	3	3	%	8	—	—	8	8	—	—	—	3	3	%	8	—	—	8	8			
Historia	—	—	—	—	3	3	%	8	—	—	8	8	—	—	—	3	3	%	8	—	—	8	8			
Rysunek	1	1	2	2	2	2	2	12	2	2	14	14	1	1	2	2	2	2	2	12	2	2	14	14		
Zajęcia praktyczne z gosp. domowym	1	2	2	2	3	3	3	16	4	4	20	20	1	2	2	2	3	3	3	16	4	4	20	20		
Śpiew	1	1	2	2	2	2	2	12	1	1	13	13	1	1	2	2	2	2	2	12	1	1	13	13		
Ćwiczenia cielesne	1	1	2	2	2	2	2	12	2	2	14	14	1	1	2	2	2	2	2	12	2	2	14	14		
Nauka obywatelska	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	2	2		
Gospodarstwo domowe	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	3	—		

Źródło:

Anna Glimos-Nadgórska, Polskie szkolnictwo powszechne województwa śląskiego (1922 – 1939), Katowice, 2000, ss. 104-105

Przedmiot do wyboru	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	2	2
Fizyka	—	—	—	—	—	—	—	—	%	%	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	%	%	2	2
Chór	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1	
Razem	16	18	24	25	29	29	29	170	29	26	199	196	17	20	26	27	31	31	31	183	31	28	214	211
Przedmiot do wyboru (maszynopisanie, język niemiecki, stenografia)	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4	2	4	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4	2	4
Razem	16	18	24	25	29	29	29	170	31	30	201	200	17	20	26	27	31	31	31	183	33	32	216	215

Dziękuję za uwagę

Autor
Tomasz Buja

Źródła:

- Anna Glimos-Nadgórska, Polskie szkolnictwo powszechne województwa ślaskiego (1922 – 1939), Katowice, 2000
- Pierwsze Drapacze Śląskie – Biblioteka Cyfrowa Politechniki Warszawskiej
- „Polska Zachodnia” – Śląska Biblioteka Cyfrowa
- Śląski Kurier Codzienny” – Śląska Biblioteka Cyfrowa
- Zdjęcia - Narodowe Archiwum Cyfrowe
- Tło – grafika szkoły - Adam Lempa

